

Behçet Kemal Çağlar (1908-1969)

Atatürk döneminin ona samimi sürekli bağlılığı ile tanınan şair ve hatibidir. İkinci Meşrutiyet'in ilan edildiği, 23 Temmuz 1908'de Erzincan ilinin merkezine bağlı ve Munzur Dağlarının eteklerinde bulunan Tepecek Köyü'nde doğmuştur. Babası Şaban Hilmi Bey isminde ve o günün en iyi ziraat eğitimi verilen okulu olarak bilinen Halkalı Yüksek Ziraat Okulu mezunu, millî duyarlılığı hayli ileri olan bir insandır. Babasının devlet memuru olarak bulunduğu Bolu, Konya, Kayseri ve İzmir illerinde sık sık okul değiştirerek tamamladığı ilk ve orta öğreniminden sonra 1925 yılında Zonguldak Maden Mühendis Mektebine girdi ve buradan 1929'da mezun oldu. Kayseri Lisesinde öğrenci iken Faruk Nafiz (Çamlıbel) ve Eflatun Cem (Güney)'in öğrencisi oldu. Bir taraftan; Namık Kemal'e duyduğu hayranlıktan ötürü oğluna Kemal adını koyan, babasının ve adı geçen öğretmenlerinin etkisiyle, Türk insanı ve onların gelenek, görenek, müzik ve şiirleriyle iç içe yaşadı ve hayranlık duydu. Bunu kendisi şöyle ifade eder: *"Ben yirmi yaşına kadar büyük şehir ve deniz görmedim. Fakat acunun (dünyanın) en büyük, en temiz ve en derin halkı içinde yetiştim.... Ben bir Türküm diyen sade ve kutsal sesi kulaklarımda hep duyduğumu hemen ilave etmeliyim"*. Maden Mühendis Mektebi'ni ikincilikle bitirecek kadar başarılı olan bu genç mühendisin esas ilgisi kendi alanına değildi. Yine de mesleği ile ilgili olarak Belçika ve Fransa'da uygulama eğitimi aldı. 1933 yılında Ankara'da, yedek subay olarak vatan hizmetini yaparken Cumhuriyetin onuncu yılı anısına marş yazılması için güfte yarışması açılmıştı. Yarışmaya O da katıldı ve kazandı. Bu başarı 'Behçet Kemal'i ömrü boyunca ayrılmayacağı Gazi Mustafa Kemal'in çevresine taşıdı. Gazi bu yeni alanında kendisini geliştirmesi için Londra'ya gönderdi. Bu şehirde Cambridge Üniversitesi'nde halk edebiyatı ve gazetecilik alanlarında eğitim gördü. 1935 yılında eğitimini tamamlayıp Ankara'ya döndü. Türk tarihinden, uygarlığından bahseden Çoban Piyesi ve Ergenekon Piyesini yazdı bu oyunlar Halkevlerinde oynandı. Bu sayede Atatürk'ün ilgisini çekti. 1935 yılında Halkevleri müfettişliğine atandı. Bu kuruma yaptığı hizmet tam 37 yıl devam etmiştir. Kendi ifadesiyle *"Halk denen hazine'ye hizmet etmek için çok uygun bir ortam olarak gördüğü bu yerde, bir halkevi şairi olarak Atatürk'e olan içten bağlılığını yerine göre hiçbir estetik endişe taşımadan şiirleriyle terennüm etti"*. Hatta birçok şiirinde Ankaralı Âşık Ömer mahlasını kullandı. Onun samimiyetle Türk halk kültüründen beslenen bir Cumhuriyet şairi olduğunu gösteren şu örnek dikkate değerdir: *"Yunus'lardan daha yaşlıyken başım/Çırpınır göğsümde yirmi beş yaşım/Her gece kendimden çıkar giderim/Orhun boyu, Yuluğ Tikin yoldaşım—Yerde beni boğadursun kederim/ Çoban olur yıldızları güderim/Mikelanj ellerini öpmeye/Attila'nın terkisinde giderim—İmbiğimden geçen her haram helal/En yakın sırdaşım Mevlana Celal/Gönlüm beste yapar Karaoğlan'a/Başımda konuşur Mustafa Kemal.. "* İşte bu düşünce ve duygularla Cumhuriyetin ve onun kurucusu **Mustafa Kemal Atatürk**'ün ilke ve inkılaplarını Türk milletine en geniş bir imkânla sunmak üzere **Halkevleri** tarafından çıkarılan **Ülkü dergisi**ni çok önemser. Ülkü'nün çevresinde 1936'da "Ankara Edebî Mektebi" adıyla bir Cumhuriyetçi halk kültürü çevresi oluşturma hayalini kurar. Bunu da Atatürk'ü "Türklerin Kutsal Gücünün Şahlanan Sembolü" olarak algılamasının bir tabii sonucu olarak görür. Halka Cumhuriyetin faziletlerini ve bu yönetim sisteminin Türk milletine getireceği, yeni ve insan onuruna çok yakışan yaşama biçimini aşılama için sadece yetişkinler için değil çocuklar için bile manzumeler yazar. Ancak "Gazi Mustafa Kemal'in ebedî hayata intikalinden sonra gelen iktidarın, kendisine pek olumlu bakmadığı her fırsatta ortaya çıktı. 1939-1940 yıllarında Yücel dergisinde yayımlanan "Atatürk'e Raporlar" yazı dizisi sebep gösterilerek Halkevlerindeki resmî görevine son verildi. Bununla da yetinilmeyerek, halkın zevkle ve ilgiyle takip ettiği Ankara Radyosundaki konuşmalarına da izin verilmedi. Bunun için biraz da kırgın bir ruh hâliyle gönüllü olarak ikinci defa askere alınmasını talep etti. Bu isteği kabul edilerek Kars'ta yeniden yedek subay olarak görev yaptı. Terhisinden sonra 1943-1949 yılları arasında Erzincan milletvekili olarak TBMM'ye girdi. Buradaki hizmeti sırasında milletvekili maaşlarına yapılan zamları

hoş karşılamadı ve verilen zamları Kızılay Derneğine bağışladı. Bir partinin üyesi olarak milletvekilliği yapmanın kendi mizacına uymadığını anladığı için 24 Ocak 1949 günü Mecliste yaptığı bir konuşmada siyasî hayata veda ettiğini bildirdi ve ayrıldı. İsmet İnönü bu olay üzerine Behçet Kemal için “O, politikaya sığmadı.” ifadesini kullanmıştır. Bu tarihten sonra Vatan gazetesinde günlük yazılar yazdı. Bir ara Şadırvan adlı edebî bir dergi çıkardı ve İstanbul radyosunda danışmanlık yaptı. Aynı zamanda da Robert Kolejde Edebiyat dersleri verdi. 1961 yılında Kurucu Meclis Üyeliğine seçildi. Daha sonra da TRT yönetim kurulu üyesi ve bilahare başkanı oldu. En son görevi yine Robert Kolej’deki edebiyat öğretmenliği idi. Sade dili kullanma konusunda Nurullah Ataç çizgisini izlemekle birlikte onun kadar aşırı bir tavır da takınmamıştır. 24 Ekim 1969’da İstanbul’da öldü. Ölümünden önce mezar taşına kitabe olarak yazılmak üzere şu dörtlüğün yazılmasını vasiyet etmiştir: “Toprağa kanından bir şey katıyor/Kalbi her şiirinde ayrı atıyor/Anayurdun Atatürk’ün aşığı/Behçet Kemal Çağlar burada yatıyor”. Eserleri: Erciyes’ten Kopan Çiğ..... “Dolmabahçe’den Anıtkabir’e, İstanbul 1955.

Hüseyin AĞCA

KAYNAKÇA

AKTAŞ, Şerif, **Yenileşme Dönemi Türk Şiiri ve Antolojisi**, C 2, Ankara 2002.

GÖKŞEN, Enver Naci, **Behçet Kemal Çağlar**, Ankara 1970.

OKUR, Mehmet “Halkevlerinin Kültür Faaliyetlerinde Edebi Metinlerin Rolü”, **Motif Akademi Halk Bilim Dergisi**, C 11, S 24, 2018.

28/11/2023 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/behcet-kemal-caglar-1908-1969/?pdf=4388> adresinden erişilmiştir